

IEVA umí velké i malé věci

Institut environmentálních výzkumů a aplikací řeší primárně koncepční práce na území Pardubického kraje. Nicméně od počátku tvrdíme, že příklady dobré praxe táhnou, a kolikrát je lepší zasadit jeden strom, nežli teoretizovat o velkých věcech. V rámci projektu Implementace regionální strategie adaptačních opatření Pardubického kraje (ReSAO) podpořeného grantem z Norských fondů je kladen důraz na praktické realizace. Proto jsme se rozhodli navázat na dřívější spolupráci v některé již řešené prioritní oblasti. Pomyslná stříška kompasu se zastavila ve městě Jevíčku, které leží v prioritní oblasti Maloninský potok. Prodiskutovali jsme možnosti konkrétní spolupráce a jako nejvhodnější se v tomto případě ukázala podpora zakládání krajinné zeleně. Bylo sepsáno memorandum o spolupráci a pustili jsme se do práce.

V současné době se dokončuje cyklostezka mezi Jevíčkem a Velkými Opatovci. Město vytipovalo pozemek, kde by bylo možné vyklouzka doplnit o nějaký zajímavý prvek. IEVA v této lokalitě připravila projekt krajinného prvku. Na ploše 1420 m² byla navržena výsadba celkem 23 stromů a 10 keřů. Navrženy byly jak ovocné odrůdy, které aktivně využijí návštěvníci území, tak i větší krajnotvorné dřeviny. Lokality je možno výhledově doplnit o odpočinkové zázemí či mobiliiář.

Město Jevíčko zároveň buduje sběrný dvůr. Jedná se o investici města z vlastních zdrojů a tak byla výstavba celého areálu rozložena do více etap. Proto město uvítalo, že IEVA pomůže s ozeleněním areálu. Z projektu tedy vyloučeny výsadby, které zařídí IEVA. Navržena byla výsadba celkem 7 ks větších, již zapěstovaných stromků.

Předpokládané náklady na oba projekty jsou okolo 130 000 Kč. Na tomto modelovém příkladu se ukázal, typický příklad spolupráce s IEVA. Institut pomůže, s čím bude moci (typický předprojektování a projektová příprava, zajištění financování), ale nebude následným provozovatelem či vlastníkem opatření.

Ekologicky významné prvky krajiny

Ochrana krajinných prvků na orných blocích s možností čerpání dotace

Obr.: Evidované solitérní dřeviny a skupiny dřevin mezi obcemi Barchov a Staré Čívce. Ochrana těchto prvků zajišťuje ochranu připomínky zaniklého náhonu pro Čivický mlyn. Tyto EVP jsou reliktem dřevinného doprovodu toku, který zanikl v důsledku naplnění a opevnění Podolského potoka (linie vlevo). Zdroj: Václava Těšitelová

V důsledku intenzifikace zemědělství a rozšiřování zemědělsky obhospodařovaných ploch se krajina stává monofunkční, neprostupnou a esteticky méně hodnotnou. V průběhu desítek let, zejména vlivem zemědělské činnosti, z krajiny vymizely přirozené krajinné prvky, které vytvářely společně s prvky kulturně-historickými jedinečný ráz. Zemědělská krajina je tak unifikovaná a krajinná mozaika se redukovala na bloky orné půdy, plochy lesních pozemků, pastviny a louky, a doprovodné porosty vodních ploch a toků. V intenzivně využívané zemědělské krajině stále dosahují rozměry orných bloků nad 30 ha, v některých lokalitách dokonce i nad 100 ha. Vytržily se drobné krajinné prvky jako meze, remízy, stromořadí, solitérní dřeviny nebo extenzivní ovocné sady. Tyto prvky doplňovaly krajinnou mozaiku, krajinu členily a nabývaly úložiště pro živočichy a zvyšování biodiverzity. V neposlední řadě dodávaly prvky vegetace krajinné lidské měřítko a působily esteticky a harmonicky.

Se zachováním a navrácením těchto krajinných prvků a současně i s navrácením harmonického měřítka krajiny pomáhají ekologicky významné prvky (EVP). Dnes jsou nedílnou součástí zemědělské krajiny, podléjí se na zachování a zvyšování biodiverzity, dále mají protierozní funkci. Jednotlivými druhy EVP jsou krajinnotvorný sad, krajinné prvky, plocha s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích a zalesněná půda. EVP jsou evidovány v evidenci ekologicky významných prvků, která se řídí podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Základní jednotkou evidence ekologicky významných prvků je krajinný prvek definovaný v zákoně č. 252/1997 Sb., o zemědělství jako souvislá plocha i zemědělsky neobhospodařované půdy, která plní mimoprodukční funkci zemědělství a která se nachází uvnitř půdního bloku, nebo s ním bezprostředně sousedí. Jednotlivé krajinné prvky definuje nařízení vlády č. 307/2014 Sb., jsou jimi meze, terasy, travnaté údolnice, skupiny dřevin, stromořadí, solitérní dřeviny a příkopy. Prvky definované jako EVP se ponechávají v zemědělském půdním fondu a na užívání takového prvku je možno poskytnout uživateli půdního bloku dotaci i na plochu krajinného prvku, a to za podmínek stanovených nařízením vlády vydaném k provádění společných organizací trhu, přímých podpor, Programu strukturální podpory a Programu rozvoje venkova.

Zaevidování EVP je poskytnuta krajinnému prvku legislativní ochrana a nemělo by tak docházet, jako v minulosti, k rozorávání mezí nebo zániku remízů a podobně. Jedná se tedy i o ochranu rázovitosti krajiny a zachování přírodních hodnot. Evidence a tvorba ekologicky významných prvků napomáhá vnést zájem do krajiny polyfunkčnosti a diverzitu, se kterou pomáhá stát. Majitel pozemku tak například může zpřístupnit legislativní ochranu nad solitérní dřevinou, kterou by hospodářští zemědělci chtěli odstranit. Zaevidované prvky lze najít ve veřejném registru půd LPIS.

Obr.: Příklad evidovaných krajinných prvků z mapové aplikace LPIS – meze a skupiny dřevin u obce Kočí, okres Chrudim. Meze jsou pozůstatkem ohraničení pozemků historického lánového hospodaření. Jejich ochrana tak zajišťuje zachování přírodní, ale i kulturně-historické hodnoty krajiny. Zdroj: mapa veřejného registru půd LPIS, eagri.cz.

Územně plánovací podklady

Dle stavebního zákona č. 183/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů je cílem územního plánování „vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivě životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích“.

Mezi základní zákonem stanovené územně plánovací podklady můžeme uvést následující:

1. Územně plánovací podklady (ÚPP)

- Územně analytické podklady (ÚAP)
- Územní studie

2. Politika územního rozvoje (PÚR)

3. Územně plánovací dokumentaci (ÚPD)

- Zásady územního rozvoje (ZUR)
- Územní plán (ÚP)
- Regulační plán (RP)

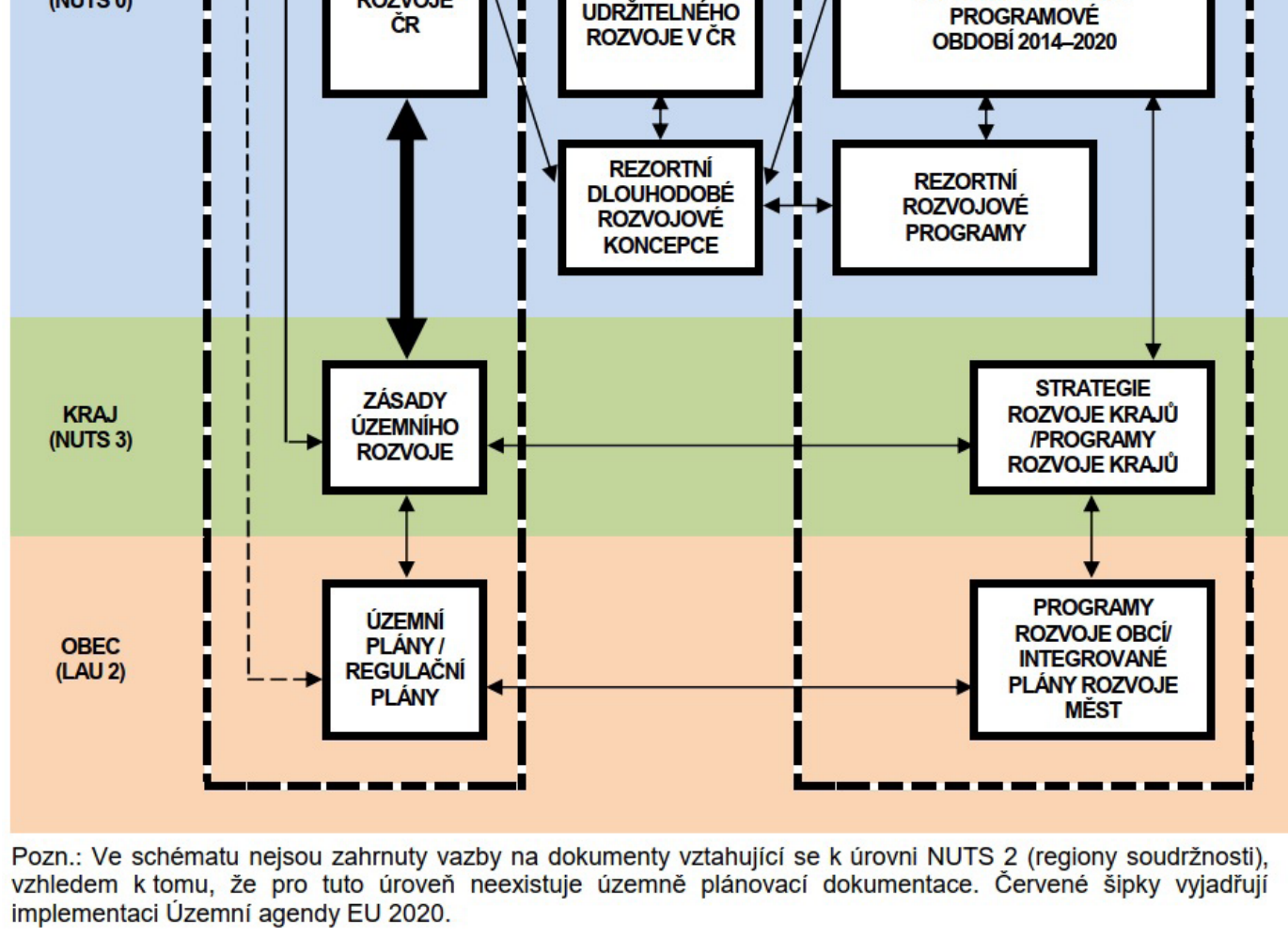
Územně analytické podklady obsahují především zjištění a vyhodnocení hodnot v území, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů vyplývajících z právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území (tzv. limity využití území) a záměry na provedení změn v území. Součástí ÚAP je zjišťování a vyhodnocování udržitelnosti rozvoje území a určení problémů k řešení územně plánovací dokumentací.

Územní studie je územně plánovací podkladem, který plní obdobnou funkci, jakou plní urbanistická studie, územní generel nebo územní prognóza, pořizované podle zákona č. 50/1976 Sb. dle potřeby a uvážení orgánů územního plánování. Je podkladem pro pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace a jejích změn a pro rozhodování v území. Územní studie má vždy zadání.

Politika územního rozvoje ČR je celostátní nástroj územního plánování, který slouží zejména pro koordinaci územního rozvoje na celostátní úrovni a pro koordinaci územně plánovací činnosti zejména krajů a současně jako zdroj důležitých argumentů při prosazování zájmů ČR v rámci územního rozvoje Evropské unie.

Zásady územního rozvoje jsou součástí územně plánovací dokumentace, pořizují a vydávají se pro území celého kraje. Jejich přijetí je povinné, součástí zásad územního rozvoje je i vyhodnocení vlivů na soudržný rozvoj území. ZUR jsou závazné pro obce v daném kraji a územní plány těchto obcí musejí být v souladu se ZUR.

Územní plán je územně plánovací dokumentace, která si klade za cíl racionalizaci prostorového a funkčního uspořádání území v krajině a jejího využití. Územní plán si klade za cíl nalézt takové předpoklady, které by umožnily další výstavbu a trvale udržitelný rozvoj spočívající v nalezení vyváženého stavu mezi zájmy životního prostředí, hospodářství a pro společenní zájmy obyvatel v krajině. Závěrem je v anketě prostor pro obsáhlejší vyjádření ohledně dopadů změn klimatu na Vaši obec, spolupráce s místními zemědělci, případně již konkrétní projekty, se kterými může Institut environmentálních výzkumů a aplikací pomoci.

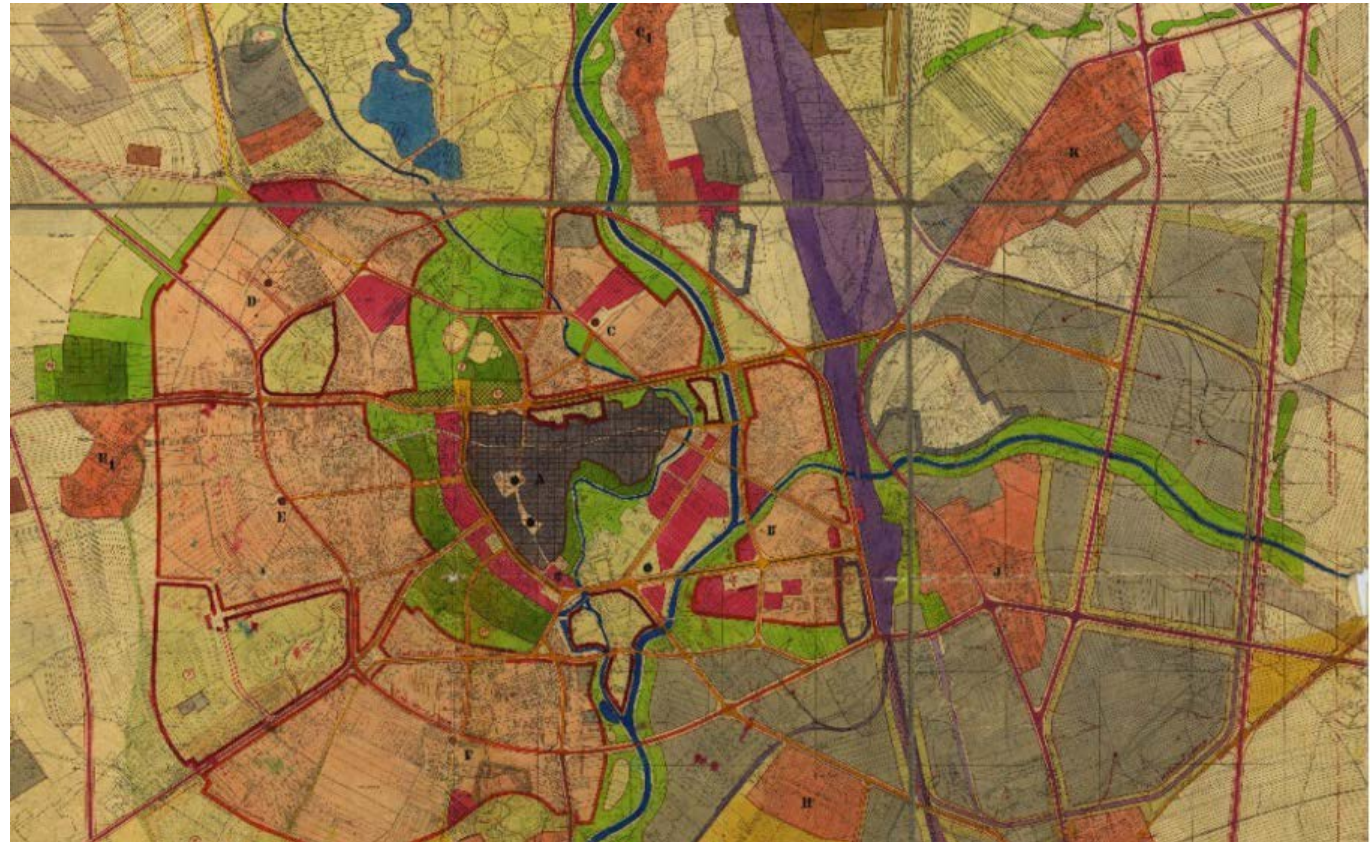
Pozn.: Ve schématu nejsou zahrnuté vazby na dokumenty vztahující se k úrovni NUTS 2 (regiony soudržnosti), vzhledem k tomu, že pro tuto úroveň neexistuje územně plánovací dokumentace. Červené šipky vyjadřují implementaci Územní agendy EU 2020.

Obr.: Schematické znázornění provázanosti územně plánovacích dokumentací (Zdroj: PÚR ČR)

A kam se vývoj územního plánování posouvá? Budoucnost územního plánování spočívá ve 3D, například je takto zpracován územní plán obce Rakovice. Bohužel, se ale spíše vytýžit voleb do zastupitelstev obcí mohou dostatečně zpracováni, a častokrát jsou ještě kresleny ručně. Aktuálně má nejstárší územní plán v Česku město Brno a to od roku 1994, Praha na tom není ale o moc lépe s územním plánem z roku 1999.

Obr.: Ukázka 3D územního plánu (Online: www.topgis.cz)

Obr.: Historický územní plán na území Olomouce (Online: www.olomouc.eu)

Noví partneři

Každý názor nás zajímá

Od doby anketního šetření, které v první polovině listopadu 2021 spustil on-line Pardubický kraj, uteklo metaforicky i fyzicky už spousta vody. Z výsledků jsme se pokusili vytýžit volem do zastupitelstev obcí mohou dojet ke změnám u kormidla a některé obce tak mohly nabrat nový směr a cíle. Proto jsme se rozhodli obnovit anketní dotazník, abychom dali možnost vyjádřit se i nově příchodícím zastupitelům.

Anketu naleznete na adrese <https://ieva.cz/anketa>. Po vyplnění úvodních kontaktních informací Vás čeká pár otázek formou ANO/NE týkajících se vnímání krajiny a jejího managementu. Dále budete moci vybrat sympatičtější ze dvou fotografií zobrazujících podobný prvek v krajině. Závěrem je v anketě prostor pro obsáhlejší vyjádření ohledně dopadů změn klimatu na Vaši obec, spolupráce s místními zemědělci, případně již konkrétní projekty, se kterými může Institut environmentálních výzkumů a aplikací pomoci.

Předem děkujeme všem, kteří najdou v nabítném programu chvíli času a do anketky se zapojí. Může se jednat o první krok k navázání spolupráce, která může vyústit až v realizaci užitečného opatření v katastru Vaší obce z prostředků IEVA. Těšíme se na Vaše odpovědi.

Dotazník

V Pardubickém kraji chceme mít pestrou a zdravou krajinu, která bude zvládat projevy klimatické změny. Bez Vašeho aktivního zapojení to však nepůjde. Pomozte nám s návrhem adaptačních opatření ve Vaší územní působnosti - tam, kde nejlépe znáte VY.

Osobní údaje Krajina Budoucnost Obrázky Komentáře

Zvolte obrázek z páru
vždy ten, který odpovídá lépe vašim představám

